



DOMSTOL- ADMINISTRASJONEN

NORGES DOMSTOLER

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Saksbehandler:
Direkte telefon: 73567060
Dato: 23.06.2025
Saksnummer: 24/2114 - 13
Arkivkode: 111
Deres referanse:

Domstolenes budsjettbehov - Vedlegg til Prop. 1 S (2025-2026)

Innledning

I mai 2024 vedtok Stortinget en rekke endringer av Grunnloven for å styrke domstolenes særlige og uavhengige konstitusjonelle stilling som en egen statsmakt. Ved samme anledning ble det også grunnlovsfestet at det skal være en uavhengig administrasjon av domstolene i Norge. For å gi disse nye bestemmelsene i Grunnloven en praktisk realitet i budsjettarbeidet bør Stortinget, i budsjettproposisjonen fra regjeringen, informeres om Domstoladministrasjonens eget budsjettforslag for domstolene, slik dette ble fremsendt til regjeringen. Dette vil gi Stortinget en mulighet til å sammenlikne budsjettforslaget fra regjeringen med budsjettforslaget fra Domstoladministrasjonen.

For 2026 har Domstoladministrasjonen fremholdt følgende prioriteringer: 1) 30 mill. kr til utvikling av nye digitale tjenester, 2) 19,5 mill. kr til etablering av et samisk rettssenter og 3) 8 mill. kr til planleggingen av et nytt tinghus i Stavanger.

Nærmere om budsjettbehovene

Utvikling av nye digitale tjenester

Den digitale utviklingen av domstolene har kommet langt. Domstolene er i dag så og si papirløse og dermed helt avhengige av sine digitale systemer for å kunne fungere. Derfor må domstolenes digitale kjernesystemer være sikre og stabile. I og med rammeøkningen på 50 mill. kr fra og med budsjettåret 2025, mener vi at sikkerhet og stabilitet over tid vil kunne bli ivarettatt på et forsvarlig nivå.

Det er nødvendig, men ikke tilstrekkelig, å ivareta sikkerhet og stabilitet. Nye tjenester for interne og eksterne brukere må også utvikles for at domstolene ikke skal stagnere i sin digitale modernisering. Derfor har Domstoladministrasjonen fremmet forslaget Digitale domstoler III. Det er en fireårig satsing med en total budsjettamme på 120 mill. kr (2026 til 2029). For budsjettåret 2026 har vi foreslått en bevilgning på 30 mill. kr.

Dersom Digitale domstoler III finansieres i samsvar med Domstoladministrasjonens forslag, vil flere aktører få mulighet til å samhandle digitalt med domstolene. Det vil øke domstolenes effektivitet og forbedre brukeropplevelsen.

Digitale Domstoler III vil også tilrettelegge for økt bruk av de betydelige datamengende som over flere tiår har blitt lagret i våre kjernesystemer. Disse dataene er i dag lite tilgjengelige både for interne brukere (dommere) og eksterne brukere (parter i rettsaker, advokater, forskere, media etc.). Bedre tilgang til våre data kombinert med kunstig intelligens vil gjøre det mulig for oss å utvikle nye digitale løsninger hvor partene i en sivil sak kan få kartlagt sin prosessrisiko før vedkommende reiser sak. Vi tar også sikte på å utvikle løsninger hvor enkle tvister (typisk småkrav) kan løses gjennom en digital samhandling med domstolene uten bistand fra advokat. Slik nettbasert tvisteløsning vil kunne senke terskelen for bruken av domstolene vesentlig.

Alminnelig og forsvarlig tilgang til dataene som domstolene sitter på vil også kunne være nyttige for forskere som interesserer seg for den tredje statsmakt, for media som er interessert i om domstolenes behandler folk likt og for de som ønsker å utvikle egne tjenester basert på våre data.

Dersom Digitale domstoler III ikke finansieres, vil den gradvise digitale utviklingen av domstolene stoppe opp. Det vil svekkes domstolenes evne til å levere gode tjenester til brukerne og sterkt begrense vår evne til å nyttiggjøre oss de muligheter som ligger i kunstig intelligens.

Etablering av et senter for samisk rettssikkerhet

I en rapport utarbeidet av Domstoladministrasjonen, Politidirektoratet, Kriminalomsorgs- direktoratet og Sekretariatet for konfliktrådene ble det konkludert med at vi i dag ikke er i stand til å fullt ut etterleve våre rettslige forpliktelser overfor den samiske befolkningen innenfor språk og kulturforståelse. Rapporten er en praktisk oppfølging av NOU 2016:18 Hjertespråket og NOU 2020:11 Den tredje statsmakt.

Rapporten viser til at forståelsen av samisk språk og kultur kan ha stor betydning for hvordan saker får sin sak behandlet, vurdert og forstått i justissektoren. I mange sammenhenger mangler det samiske språket termer og uttrykk som samsvarer med forståelsen av tilsvarende norske uttrykk. Dette kan svekke samenes rettssikkerhet i møte med sektoren. Det er også behov for økt kapasitet på skriftlig og muntlig oversettelse slik at samenes rett til å bruke sitt språk innenfor rettspleien kan ivaretas.

Rapporten anbefaler opprettelsen av et nasjonalt senter som kan adressere disse utfordringene i justissektoren og dermed bidra til å styrke samenes rettssikkerhet. Den kapasitet som etableres vil kunne brukes av alle initiativtakerne. Dette vil være mer ressurseffektivt enn om vi hver for oss skulle etablere tjenestene.

Det foreslås å opprette et eget budsjettkapittel for tiltaket (kap. 415). For 2026 er det anmodet om 19,5 mill. kr. I 2027 bør det årlige budsjettet økes til 24,3 mill. kr. og fra og med 2029 vil det årlige budsjettbehovet være 29,1 mill. kr. Den totale bevilgningen vil finansiere 15 stillinger med tilhørende driftsomkostninger. Bevilgningen vil gjøre det mulig å utvikle tjenester innenfor nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk, som er de tre samiske språkene som har offisiell status som minoritetsspråk i Norge.

Planlegging av nytt tinghus i Stavanger

Planprosessen for et nytt tinghus i Stavanger har pågått i mer enn 20 år.

En konseptvalgutredning (KVV) med tilhørende kvalitetssikring (KS1) konkluderte i 2024 med at det er behov for et nytt tinghus i Stavanger. Et nytt tinghus vil huse Sør-Rogaland tingrett og Sør-Rogaland jordskifterett. I tillegg vil det bli etablert rettsalkapasitet for Gulatings lagmannsrett i bygget. Gulatings lagmannsrett har ca. halvparten av sine rettsaker i Stavanger.

Utredningene som er gjort konkluderer med at det ikke vil være samfunnsøkonomisk lønnsomt å oppgradere dagens tinghus i Stavanger til den standard som kreves i dag mht. sikkerhet, tilgjengelighet, antall rettsaler og fasiliteter for ansatte og brukere. Utfordringene med å etablere nødvendig sikkerhet er særlig fremhevet.

Regjeringen har gitt Statsbygg i oppdrag å gjennomføre en såkalt avklaringsfase (OFP). I denne fasen skal prosjektets omfang defineres, tomtevalg skal avklares og kalkyler for antatte kostnader skal utarbeides. Dette arbeidet, kostnadsberegnet til 4 mill. kr, finansieres av Domstoladministrasjonen. Arbeidet antas å være ferdig i løpet av høsten 2025.

For å sikre optimal fremdrift mener vi utarbeidelsen av forprosjektet for Stavanger tinghus må starte opp umiddelbart etter at avklaringsfasen er ferdigstilt. For å få det til, må det bevilges totalt 15 mill. kroner til et forprosjekt, som kan fordeles over flere budsjettår hvis det er hensiktsmessig. For budsjettåret 2026 har vi derfor foreslått en bevilgning på 8 mill. kroner til forprosjektet for Stavanger tinghus. En utsettelse av finansieringen av forprosjektet til 2027-budsjettet vil medføre en forsinkelse av prosjektet.

Med hilsen

Sven Marius Urke
direktør